لە کامیاندا هەڵە بووین

لە دەستنیشانکردنی کێشەکان یان لە چارەسەرکردنیان؟

ئامانج مەحمود
mahmudamanj77@yahoo.com

بەپێی ئەو مەوزەعە فەلسەفیانەی کاک فاروق رەفیق کە پێشتر لەشاشەی کوردستان تی ڤی و ئێستا لەشاشەی کوردستانەوە پێشکەشی دەکات، پەیوەندی سیاست بەفەلسەفەوە بۆ بەغەبەرمێنانەوەی ماوڵاتیانە لە خەوی غەفڵەت، پەڵام بەدڵنیەوە ئەو شاشانەی مامۆستا ئەو مەوزەعە فەلسەفیانەی لێوە پێشکەش دەکات، خودی شاشەکان بە ئامانجی مێشتنەوەی خەڵک لە خەوی غەفڵەت دروستکراون و هەر بۆ ئەو مەبەستەش بوارپان پێداوە تێڕوانی رازاوە و جوانتر، جوانی ئەو وشانەش شێکەلیەتێک دروستدەکەن کە پێشتر شێکەلیەتی پێناسەی دیمۆکراتی بووە، لەبەر ئەوەی خەڵک تەنها وا فێرکرابوو (دیموکراتی واتە حکومڕانی گەل و دەنگی زۆرینەی ماوڵاتیان) پەڵام شێکالیەتەکە لە پێناسەکەدا ئەو پرسیارە بوو (ئایا گەل چیە و کێ ماوڵاتی بووە؟) ڕۆچۆن بەوەی ئەم شێکالیەتە تەواو تەواو ماناو پێناسەی دیموکراتی پێچەوانەوە دەکردەوە، لەبەر ئەوەی زۆرینەی ماوڵاتیان واتە کەمایەتی گەل بۆیە ماڵا ڕاستەقینەکەی دیموکراتی بە مەفهومی بۆنانی کۆن واتە (حکومڕانی کەمینەی بۆ زۆرینەی گەل)) ئەم شێکالیەتە دەرئاکەوێت هەتا ماناو ماوڵاتی لە بۆنانی کۆن نەزانین و پەڵامی ئەم پرسیارە نەدەینەوە ئایا ماوڵاتی کێ بووە؟ بێگومان مێژوو دەڵێت لە بۆنانی کۆندا ئەوانەی بە ماوڵاتی حسابکراون کەمینەی گەل بوون، لەبەر ئەوەی (ئافرەت، بازرگان، کۆیلە، بیانی) بە ماوڵاتی لە قەڵەمنەدراون و مافی دەنگنیان نەبووە، هەموو کات پارتی جیاواز بۆت، پەڵام گرێی ئەوتۆن کەم بێت و قورئان لە بەینیدا بێت، ئینشەئڵڵا بکێتێ بەدەردی سوکرات ژەهر خواردو ناکرێت.

باشە لە وڵاتێکدا حزب مەزاجی فەیلەسوفێک مەڵسورێنێ، پرسیار ئەوەیە ئایا ئەمەوڵاتی فەیلەسوفەکە چۆن دەبێت؟ ئایا خەمەکانی دەستنیشانکردنی کێشەکانی خەڵک دەبێت، یان کێشەکانی ئەو حزبەدەبێت کە کەڵەکەی وەک وامیز بەکاری دەهێنێت؟ ئەم ئەنها کێشەی فاردق رەفیق نییە وەک ڕۆشنبیرێک، پەڵکو ئەم ئەو پەتایەیە کە ڕۆژانە هەموو ئەو ڕۆژنامەنووسی ئازادەوە گرتۆتەوە، ئەگەر بەکێک بە ووردی سەیری ڕیپسایتی ئاوڕتە بکات، دەبینێت لەسەری سەرەوە ریکلامێکی بێ مانا بۆ وەرگرتنی خەڵتنی جەبران تویینی بۆ ڕۆژانەکە کراوە و لە خوار ئەوپشەوە دوو هەواڵی گرنگ بڵاو کراونەتەوە یەکەمیان ئەوەیبوران مستەفا وەڵامی جەڵال تاڵەبانی دەداتەوە) دووەمیشان ((لە هاوڕێیەتییەوە بۆ تخوین — نووسینی ئەوبیران مستەفا) لە ئاپەرەی یەکەمی ئەماوەی سێشەمەی ڕابەرایەتی ئاوڕنەشدا وێنەیەکی مام ڕێستەم بە کەوڕییەی بڵاوکراوەی لە ژیرەدا نووسراوە ((مام جەڵال بۆ کەرکوک ڕەهنی نەخستۆتە سەرسیی)) باشە ئەمە ڕۆژنامەی هاوڵاتییە یان ڕۆژنامەی کاری حزبە، بۆیە جۆگەی خۆیەتی ئەم پێشنیارە بخەینە بەردەم ڕۆژنامەنووسی نازاد و وەرگری خەڵتنی جبران تویینی ئاسۆس هەرەی کەناوی ئاوڕنە بگرێت بۆ کادر، لەبەر ئەوەی ئێستا ئاوڕنە بڵاوی دەکاتەوە خەمی ئەوبیران مستەفا و کادرەکانی گۆڕانە ئەک کێشە و خەمی هاوڵاتی، ڕۆژنامەی کۆمەڵی نیسڵامیش بەم سەری ساڵە کە ڕەهنەی ئەوە کە حکومەتی هەرێمی کوردستان دەگرێت بودجەی گشتیەڵاتی کریسمس لە ئیحتیفاڵاتی سەنەی هیجری گرتنەوە، ئەوپش لەوەڵامدا دەڵێت، وەڵا بودجەی کریسمس لە بودجەی سەنەی هیجری زیاتر بوو، کۆمەڵ دەیوێت ئەو ڕاستیە لە خەڵک بشارێتەوە کە ئەو بودجەیە لە ڕاپرزگاری هاوڵاتی قبوڵ نەکرێت لەبەر ئەوەی زۆرینەی کورد موسڵمانە و کەمینە کریستیانە، کەواتە ئەو بودجەیە لە خەمی کێشەکانی خەڵکی نییە، ئەگەر ئەو بودجەیە لە خەمی خەڵکی بووایە ئەوا ئەو بودجەیە دەبوو بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی ئاوو کارەبا و ڕێگاوبان و خوێندن و تەندروستی بووایە نەک بۆ کڕینی چەک و تەقەمەنی و ئەو هەموو ڕاگەیاندنکارە بۆ بەرگریکردن لە ئەنفال و کیمیاباران و ڕاپەڕین و ئەو هەموو ئەنفال و کیمیاباران و ڕاپەڕینە بۆ ئەوە بووە کە ئەو ڕاستیە لە خەڵک بشارێتەوە کە ئەو بودجەیە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی خەڵک نییە، ئەگەر ئەو بودجەیە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی خەڵک بووایە ئەوا ئەو بودجەیە دەبوو بۆ ئەو کێشانەی کە ئەو ڕاستیە لە خەڵک بشارێتەوە، ئەو کێشانەش بریتین لە کێشەی ئاوو کارەبا و ڕێگاوبان و خوێندن و تەندروستی، ئەگەر ئەو بودجەیە بۆ ئەو کێشانە بووایە ئەوا ئەو کێشانە چارەسەر دەکران و ئەو ڕاستیە لە خەڵک بشارێتەوە کە ئەو بودجەیە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی خەڵک نییە، ئەگەر ئەو بودجەیە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی خەڵک

جەواد مەلا :

سایکس بیکۆ زەوی کوردستان و حزبە کوردییەکانیش خەڵکەکەیان دابەشکرد

میدیا- هەولێر

جەواد مەلا سەرۆکی حکومەتی ڕۆژئاوای کوردستانە لە تاراوگە و سەرۆکی کۆنگرەی نیشتمانی کوردستانی KNC، لەم هەڵبژێنەدا بۆ میدیا لە سەر چەند پرسێکی کوردستانی دەدوێت:

میدیا: ئێوە سەرۆکی کۆنگرەی نیشتمانی کوردستانن، ئامانج و کار و چالاکییەکانی ئەو کۆنگرەیە چییە؟

- کۆنگرەی نیشتمانی کوردستان لە ساڵی ١٩٨٥دروست بوو دوای ئەوەی کە لەکوردستان دەچووم گەیشتمە ئەوروپا، ئەو بارەیەم لا دروست بوو کە بڕوام بەوە نییە یەک لایەن یان یەک حزب بتوانێت کوردستان ڕزگار بکات، بۆ کۆنگرەیە حزب نییە بەڵکو سەرجەمێکی ئەتەوەیی بۆ هەموو حزب و ڕێکخراو لایەنەکانی کوردستان دەتوانن لەگەڵ ئێمە دانیشن بۆ چارەسەرکردنی ئەو کێشە گەورەیەی ئێمە چارەیەک بدۆزنەوە، چارەیەک کە کۆنگرەی نیشتمانی لە سەر بنەماوڕە سەربەخۆیی کوردستانە، ئێمە بڕوامان وایە ئەو حکومەتانەی دەسەڵاتیان بەسەر کوردستاندا هەیە ئامادەنیین ماف بە هاوڵاتییەکانی خۆیان بدەن بۆیە ناکرێت چارەبرانی ئەوەیان لێبکرێت مافی نەتەوەیی بە نەتەوەیەکی دیکە بدەن، لەسەر ئەو بنەمایە مەسەلەی سەربەخۆیی کوردستان مەسەلەیەکی زۆر ستراتیژیە بە لای ئێمەوە، ئیمکان نییە ئێمە بتوانین کەرامەتی گەلی خۆمان بپارێزین بەبێ بوونی دەوڵەتێکی کوردی، هەتیکە کە دەڵێن دروست بوونی دەوڵەتی کوردی خەیاڵە، بەڵام ئێمە دەڵێن نەخێر خەیاڵ نییە ڕاستە زۆر زەحمەتە بەڵام موستەحیل نییە، بەبڕوای ئێمە مستەحیل ئەوەیە کە جەنەڕاڵەکانی تورک، مەلاکانی ئێران، بەعسیە فاشستەکان بکەین بەسیمۆکرات.

میدیا: لەو کاتەوە کە کۆنگرەی نەتەوەیتان دروست کردوە تا ئێستا چەند هەنگاوی گرنگەیتان ناوە بۆ ئەوەی هاوڵاتیانی بەرژتان کردوەتەوە کە سەربەخۆی کوردستانە؟

- کۆنگرە تەنزیمێکی حزبی نییە، بەڵکو وەک بیرویارەڕێک ئێمە کار بۆ سەربەخۆیی دەکەین لەو بوارەشدا کارمان هەیە، ئێمە ڕۆژنامە و ماڵپەڕی ئەلترنێتی ڕادیۆ و تەلەفزیۆنمان هەیە، هەروەها حکومەتی ڕۆژئاوای کوردستانمان دامەزراندوە، لەبواری پەیوەندی دیپلۆماسیدا بە هەزاران نامەمان ناردوە بۆ هەموو دنیا بۆنمونە نامەیەکمان بۆ جۆرج مۆجەر نارد گوتمان پاش دامەزراندنی پەرلەمان و حکومەتی کوردستان لە ساڵی ١٩٩٢ پێویستە ئەو هەڵەی ئێوە لە سەرەتای سەدەی بیست کردتان ئێستا ڕاستی بکەنەوە حکومەتێکی سەربەخۆ بۆ کورد دروست بکەن وەڵامی جۆرج هێربش بە من پشتگیری سەربەخۆیی کوردستان ناکەم بەڵکو پشتگیری تۆتالیتاری دەکەم لەبەر ئەوە سەرکردەکانی کورد داوای تۆتالیتاری دەکەن ئەک سەربەخۆی، هەرکەسێک ئەو دروێیە بخوێنێتەوە

بەسەرچووە؟

- من ئەوا و بەپێچەوانەوە دەبینم، دوای ڕوخانی یەکێتی سۆڤیەت ١٠ دەوڵەتی دەتەوەیی دروست بوو، لە یوگسلاڤیا حەوت هەشت دەوڵەتی تەنەوەیی دروست بوو، هەموو دنیا بەرەو دەوڵەتی تەنەوەیی دەچێت ئێستا زەمانی دەوڵەتی تەنەوەیی . ئەوەی کە کارەساتە کەسێک زاڵبێت لە ژینەکەی خۆی بدات ژینەکەی داوای تەڵاق دەکات، بەڵام ئێمە ئەو هەڵبژاردنە نیوربلیژن مرۆڤی ئێمەیان کوشتوە کەچی ئێمە داوای تەڵاقی خۆمان ناکەین، من بۆخۆم لەوە تێناگەم خەڵکێک مەیە کە ئازادیی هەیە

میدیا: کام لە حزب و لایەنە سیاسییەکانی کوردستان بەشدارن لە کۆنگرەی نیشتمانی کوردستاندا؟

- ئێمە لە مانگی ٢٠٠٩/٤ کۆنگرەی شەشمان بەست لە هەتیکیان پارتی ئامادە دەبوو PKK ئامادە نەدەبوو، هەتیک جار PKK ئامادە دەبوو پارتی ئامادەنەدەبوو، ئامانجی ئێمە ئەوەبوو کە هەموو ئامادەبین بەڵام میچەک هەموو پێکەوە ئامادەنەدەبوون.

میدیا: بۆ؟

- من بڕوام وایە دەوڵەتانی دەوروبەری ئێمە ناهێڵن، ئێمە بیین بە یەک دەست چونکە ئەگەر ئێمە یەک دەستبین کێشەی ئێمە چارەسەر دەبێت، ئەگەر بە خەیاڵ گریمانە بکەین بۆنمونەوە هێزی ڕەحمەتی بارزانی ١٥٠هەزار پێشمەرگەبوو، هێزی قاسملو بەدەیان هەزار پێشمەرگە بوو، PKK کەش دەڵێن بە ملیۆنان لایەنگرمان هەیە، ئەگەر ئەو هێزە گەورانە لەگەڵ هێزی مام جەلال ئەوانی دیکە، بین بەیەک بڕ هیچ کەسێک پێمان نەدەڵێدە؟ بێگومان ئەخێر، هێزێکی زۆر گەورەیە بەڵەشەوە کە ئەو هێزە گەورانە چۆک لەبەری کە یەکێکیان کارتاکەی بەڵکو یەکیش دەکۆژن.

میدیا: ئەو زەمینە واقیعانە چین وا لە تۆ دەکات پێتوابێت دروستبوونی دەوڵەتی سەربەخۆیی کوردی مومکینە؟

- کێشەی ئێمە لە پەیماننامەی لۆزانەوە دەستی پێکرد، لەو پەیمان نامەیەدا پەیمان نامەی سیڤەر ڕەتکرایەوە بڕیاردرا نارچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە شێوەیەی ئێستا پارچە بکرێت، تائێستاش سیاستی ڕۆژئاوا لە سەر ئەو سیاستە بەڕێوەدەچێت، ئەوەی ئێستا لە کوردستانی ئێراق دروست بووە هیچ جیاوازیەکی نییە لەگەڵ پەیماننامەی لۆزان، واتە بڕیارێکی سیاسی بۆ دەوڵەتی کوردی لەئێستادا بوونی نییە، بەڵکو تەنیا بڕیارێکی نێسانی هەیە کە گەلی کورد لە کەمیەری ژینۆساید ڕزگەنال بپارێزێت لە ئێراقدا، ئێمە دەتوانین ئەو بابە بگرین ئەگەر بمانەوێت، بۆ ئەوەی هێستێک بڕێت دەبێ داوای بکەی، بەڵام تا ئێستا گەلی کورد داوای سەربەخۆیی نەکردوە، ئێمە دەتوانین ئەو بڕیارەی لۆزان بگۆڕین بەڵام ئەگەر داوای بکەین.

میدیا: بەڵام سەرکردایەتی کورد پێویایە کاتی ئەوە نییە داوای سەربەخۆیی بکەن؟

دەوڵەتی کوردی خەیاڵ نییە خەیاڵ ئەوەیە کە ژەنڕاڵەکانی تورک، مەلاکانی ئێران، بەعسییە فاشیستەکان بکەین بە دیموکرات

**ئێمە دەڵێین کە ئەگەر ئەو هێزە گەورانە هەموو پێکەوە بن بۆ ئەوەی کوردستان ببێتە دەوڵەتێکی سەربەخۆ، ئەوا هیچ هێزێک ناتوانێت ئەو کارە بکات، بەڵام ئێمە دەڵێین ئەگەر ئەو هێزانە بەشێک بن لە ئەوەی کوردستان ببێتە دەوڵەتێکی سەربەخۆ، ئەوا هیچ هێزێک ناتوانێت ئەو کارە بکات، بۆیە